

JACK LONDON

Jack London 1876 yılında San Francisco'da doğdu, 22 Kasım 1916'da San Francisco'da öldü. Çocukluğu yoksulluk içinde geçti. 14 yaşında okulunu bırakarak hayata atıldı. Türlü işlere girip çıktı. Amerika içinde ve dışında uzun, maceralı yolculuklar yaptı, hapis yattı. Giderek militan bir sosyalist oldu. İlk kitabı 'Kurt Döli' 1900 yılında yayınlandı. London 17 yılda, Anatole France'in dediğı gibi, "kırıp kırıp hayat ve düşünce kaynayan" elliyi aşkın eser vermiştir. Eserlerinde yaşam kavgasını romantik bir bakışla anlatır, çoğu eserinde sert bir kapitalizm eleştirisi göze çarpar. Kitapları yabancı dillere en çok çevrilmiş ABD'li yazardır.

EMİN TÜRK ELİÇİN

---

21 Mart 1906'da Avanos ilçesinde doğan Emin Türk, babasının yönlendirmesiyle 7 yaşında hafız olur ve Nevşehir'e din eğitimi için yollar. Fakat Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte babası onu Niğde Muallim Mektebi'ne kaydettirir. Emin Türk, 1927'de öğretmenlik görevine Ankara Çubuk İlköğretim Okulu'nda adım atar. Bu okulda babasının konumundan güç alıp Emin Türk'e hakaret eden 17 yaşında bir ağa çocuğunu sınıftan atmak zorunda kaldığı için Ağa tarafından tehdit edilerek Kayseri'ye, Zincidere Yatılı Öksüzler Okulu'na sürgün edilir. Avrupa ve Osmanlı tarihi, Cumhuriyet rejimi, ülkenin savaş sonrası koşulları, geçiş dönemi üzerine okumalarını yoğunlaştırır. 1929 yılında Resimli Ay dergisinde "Köyümde Neler Gördüm?" başlıklı yazısı yayımlanır. Sonrasında hakkında başlatılan kovuşturma ile birlikte 30 gün hapis, 25 lira ağır para cezasına çarptırılır. 1930 yılında Kayseri'de görevli olduğu okulu bırakarak Adana Muhtelit Ortaokulu beden eğitimi öğretmenliğine atanır. 1931 yılının yazında Nevşehir'e döner. "Yerel ağızların söz varlığını belirlemeye yönelik" başlatılan araştırmaya katkı sağlamak adına 6 ayını bu meseleye ayırır ve çalışmalarını Ankara'ya gönderir. Besim Atalay, Hasan Âli Yücel gibi isimlerin dikkatini çeken Emin Türk, 1933'te Maarif Vekâleti Kütüphaneler Müdürlüğü'ne atanır. 1934 yılında yaşam biçimini niteleyeceği düşüncesiyle "Eliçin" soyadını alır. 1935'te Almanca ve siyasal bilgiler üzerine eğitim görmek için Berlin'e gider. Kısa sürede çeviriler yapmaya ve makaleler yazmaya başlar. İlk çevirilerinden biri Jack London'un Demir Ökçe kitabıdır. 1944'te Asiyeye Özdemir ile hayatını birleştirir. 1960 yılı sonrası İstanbul'a döner. JeanPaul Sartre'dan "Varoluşçuluk ve Materyalizm" ile "Yahudilik Sorunu", Franz Altheim'den "Asya'nın Avrupa'ya Öğrettiği", Stefan Zweig'dan "Freud ve Öğretisi" kitaplarını çevirerek, yayımlatır. Yine bu dönemde Ataç, Yeni Ufuklar gibi dergilerde ve Yeni Tanin gazetesinde yazıları yayımlanır. Aziz Nesin'in ricasıyla, iki Almanca mizah antolojisinin çevirisini tamamlar. Emin Türk Eliçin'e 1927 ile 1965 yılları arasında gelen ve yanıtlanan mektuplardan Asiyeye Özdemir Eliçin'in derlediği "Bir Dönemin Belge Mektupları 1927-1965" 2008 yılında yayımlanır. 16 Mart 1966'da yargılandığı davalardan beraat ettiğini öğrenmeden, "sanık" olarak, aramızdan ayrılır.

Kitabın orijinal adı:
The Iron Heel

Emin Türk Eliçin Kültür ve Sanat Vakfı katkılarıyla

KOR KİTAP - 55

DEMİR ÖKÇE • JACK LONDON

ÇEVİREN • EMİN TÜRK ELİÇİN

KAPAK ve İÇ TASARIM • DEVRİM KOÇLAN

ISBN 978-605-2283-36-3

Birinci Basım HAZİRAN 2018
© Ginko Kitap Ltd. Şti. 2018

BASKI: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.
Sanayi Cd. Altay Sk. No. 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No. 12142
T: 0212 452 23 02 • www.ezgiatmaa.net

Ginko Kitap: Osmanağa Mah. Ali Suavi Sk. No: 10 D. 3 Kadıköy / İstanbul
T: 0216 449 20 99 • F: 0216 449 21 00
www.korkitap.com • info@korkitap.com
Sertifika No: 35054

Kor Kitap, Ginko Kitap Ltd. Şti. tescilli markasıdır.

1407
K İ T A P

JACK LONDON
DEMİR ÖKÇE

ÇEVİREN: EMİN TÜRK ELİÇİN

 ROMAN

etev
Emin Türk Eliçin
Kültür ve Sanat Vakfı

ÖNSÖZ

Anatole France

“Demir Ökçe” Jack London’un Plütokrazi’ye verdiği zorlu addır. Bu adı taşıyan kitap 1907’de çıkmıştı. Yazar bu eserinde – eğer yırtıcı hayvanlar azgınlığı daha da artırırlarsa– bir gün halk yığınlarıyla Plütokrazi arasında patlayacak olan kavgayı canlandırmaktadır. Jack London’da, kalabalıklara gizli kalan şeyleri sezme, üstün bilgisiyle geleceği görüp tasvir etmek yeteneği vardı. Şimdi gözümüz önünde gelişen olayları daha olmadan o görüyordu. Ne de olsa “Demir Ökçe”de bakmaya çağrıldığımız korkunç *Dram* daha başlamış değildir. Bu Amerikalı yaman gencin, ürkütücü önsezisinin ne zaman gerçekleşeceğini de daha bilmiyoruz.

Jack London bir sosyalist, bir devrimci sosyalistti. Bu kitapta olayları önceden görüp haber veren adam, Ernest Everhard, tıpkı yaratıcısı gibi işçi sınıfındandı; demek elinin emeğiyle geçiniyordu. Unutmayalım ki Jack London kendi de bir toprak işçisinin oğludur... Hepsinde kıpır kıpır hayat ve düşünce kaynayan elli ciltlik eserini kısacık ömründe yaratmak için girdiği parlak yazarlık yoluna küçük bir çiftlikte başlamıştı. Kahramanı Ernest Everhard’a verdiği bilgi zenginliği, yiğitlik, gürbzlük ve iyilik hep kendisinde bulunan erdemlerdi. Aradaki benzerliği daha da tümlemek için olsa gerek: Kahramanına bir de büyük ruhlu,

keskin zekâli eş vermiştir. Bu değerli eş, kocasının görüşlerini çabucak benimseyip ülküsünü paylaşacaktır.

Romanın konusu olan her iki devrim öylesine kanlı, katılanlar arasındaki hainlikler öylesine bol, idam şekilleri öylesine canavarca ki, böyle şeylerin Amerika, ya da Avrupa'da olabileceğine insanın inanmayacağı gelir. Ben de inanmayacaktım. Eğer 1871'in Haziran günleri gözümün önüne gelmeseydi! Komün'ün bastırılmasındaki hoyratlık, barbarlık yoksullara karşı nelerin reva görülebileceğini göstermedi mi?

Bugün Fransa'da, İtalya ve İspanya'da sosyalizm Demir Ökçe korkusu beslemek için, daha çok zayıftır. Zayıflık ise zayıfların biricik koruyucusudur. Hiçbir Demir Ökçe, toplumun bu döküntüsünü çiğnemeye kalkışmaz. Peki, sosyalizmin bu zayıflığı nedendir? Fransa'da örneğin, proletarya sayıca o kerte az ki, onu ezmek zahmetine kimse katlanmaz. Kaldı ki bu proletarya sinik, pusuk ve dilsizdir de. Nitekim onca azgınlığına ve soygunculuğuna karşın, aşağı ve orta tabakalara yöneltilen terör, onlardan bir isyan haykırışı bile koparamamıştır. Ağır sanayide boğaz tokluğuna didinen işçi için savaş hiç de öyle dayanılmaz acılar getirmiyordu: O bombalarını yapadursun, savaş sonu, onun zaten çok güdük olan gündeliğini daha da indiremezdi. Zamanın beyleri buna dikkat ederlerdi! Kaldı ki bu gündelikler aslında, zengin endüstri patronlarının daha üst güçlerle işbirliği ederek kolayca sağladıkları kârlardan başka bir şey değildi.

İşçi işte böyle, elinden geldiğince yaşayıp gitmekteydi. O kadar çok yalan duymuştu ki hiçbirine şaşmıyordu. Sosyalistlerin tam böyle bir saatte ayaklanacağı tuttu, ve tabii ayaklanmalarıyla kıçüstü yıkılmaları bir oldu. Sosyalizm için bu pek ağır bir yenilgiydi; ölü ve yaralı vermeden kabullenilen bir yenilgi! Ne olmuş, nasıl olmuştu da büyük bir sınıfın büyük savaş güçleri uyuşuk kalmıştı? Benim saydığım nedenler bu olayı açıklamaya yetmez.

Ama gün gelecek, işgücü ile sömürücü kapital arasında kavgaya yeniden başlayacak. Başlayınca da Jack London'un önceden

görüp olanca dehşetiyle canlandırdığı San Francisco ve Şikago ayaklanmalarını gerçekte yaşayacağız. Yaşayacağız ya, sosyalizmin er geç başlayacak olan o savaştan, yenik çıkması için, romanda görüldüğü gibi kan içinde boğulup gitmesi için, inandırıcı hiçbir sebep yoktur.

1907’de Jack London bir karamsar olarak kınandı. Gerçek sosyalistler bile onu parti safları arasına korku salmakla suçladılar. Oysa haklı değillerdi: Kimde o seyrek bulunur önsezi yeteneği varsa, gelmeden gördüğü tehlikeleri soydaşlarına haber vermek zorundadır. Ben büyük Jaures’in ağzından kaç kez duymuşumdur:

“Kendilerine karşı savaştığımız sınıfların gücünü gereği gibi tanımıyoruz. Onlar güçlüdür, üstelik de erdemli sayılıyorlar. Rahipleri kilise ahlakını unutup makineninkine tapıyorlar. Egemen sınıfların varlığı tehdit edilince onları savunmak için toplumun tümünden ayaklanacağına şüphe yoktu!..”

Kusurlarımızı ve budalalıklarımızı yansıtan aynasını yüzümüze tutarken Jaures de Jack London gibi haklıydı. Geleceğimizi kumara koymayalım, onu gözbebeğimiz gibi koruyalım. Plütokrazi batacaktır elbet. Bu batışın belirtilerini onun gücünde bile görmek mümkün. O batacaktır, çünkü her kast düzeni geçicidir, ölümcüldür. O, gururdan şişkin olarak, gücünün en yüksek noktasında iken düşecektir. Tıpkı beden köleliği gibi, toprak köleliği gibi... Plütokrasinin çürüdüğü, keskin gözlerce şimdiden seçilmektedir. Dünyanın bütün ülkelerine hükmeden ticaret çıkarları, değil mi ki içinde bulunduğumuz şu evrensel boğuşmayı doğurmuştur? Yeni ülkeler ele geçirmeye çıkan uluslararası oligarşi, bu amansız savaş makinesini işleterek öyle geniş ve derin yıkımlara meydan vermiştir ki kendisinin de yıkılan Avrupa’nın üstüne düşüp gebereceği gün uzak değildir. Değildir ya, oligarşinin bu geberişi kendiliğinden olacak da değildir. O son nefesine dek savaşacaktır. Son kavgası belki en uzun olacak, belki geçici başarılar da sağlayacaktır. Ey Proletarya çocukları! Ey gelen çağın kuşakları, sınav gününün gençleri!

Sizler amansız savařlar vereceksiniz, geri tepmeler sizi kuřkuya dūřürse bile kendinizi yine toplayıp soylu Everhard ile birlikte řöyle diyeceksiniz:

“Bu kez yenildik, ama temelli değil. Çok öğrendik. Davamızı yarın bilgi ve disipline daha da güçlenmiş olarak yine ortaya getireceğiz!..”

ÖNSÖZ II*

Anthony Meredith

Everhard elyazmasının önemli bir tarih belgesi olduğu söylenemez. Tarih olgularıyla karşılaştırılınca yanlışlarla dolu olduğu görülür, ama yanlışlar daha çok olayların yorumu ile ilgilidir. Avis Everhard elyazmasının üstünden geçen yedi yüz yıla bakıldığında, yazara karışık ve sisli gözükmiş olan şeylerin aslında açık-seçik olduğunu anlıyoruz. Yazar bulanık görüyorsa bu onun olaylara pek yakın, hatta onlarla içli dışlı olmasından ileri geliyor. Net görmek için gerekli zaman açısı eksikti.

Ne var ki bu kusur, Everhard elyazmasının kişisel bir belge olarak değerini hiç eksiltmez. Eksiltmez ya, Avis bu kişisel yönde bile yer yer yanlışlardan sakınmamıştır. Bunların birçoğu açıksıkliğıyle açıklanabilirse de birçoğunun da kahraman eşine beslediğı sevginin etkisiyle oluşan önyargıları da göz önüne alıp hoş görmek zorundayız. Kocasında tanıdığı Kartal-İnsanı taparcasına sevmesini yazara bağışlayarak bugün diyebiliriz ki, Everhard gösterilmek istendiğı derecede önemli ve büyük bir figür değildi. Olağanüstü yetenekleri vardı ama pek öyle karısının sandığı kadar dev ölçüleri taşımıyordu. Everhard çağdaş kahramanlardan yalnız bir tanesiydi ve onlar gibi tüm varlığını devrime adanmıştı. Onun kendine özgü üstünlüğü işçi sınıfının felsefesi konusundaydı. O

---

* 26. asırda eseri yayımlayan Meredith'e'nin önsözü.

buna “Proletarya Bilimi” ya da “Proletarya felsefesi” diyordu ki, kafasının darlığına bir kanıttır. Ne var ki bu darlık o günlerde kimsenin kurtulamadığı çağısal bir kusurdu.

Elyazmasının serüvenine gelelim. Yazının asıl değeri o korkunç zamanların duygularını bize ulaştırmasındadır. 1912 ile 1932 arasına düşen o azgın dönemde yaşayan insanların psikolojilerini bütün yanlışları ve bilgisizlikleriyle, kuşkuları ve güvensizlikleriyle, inanılmaz bencillikleri ve kazanç tutkularıyla bu kadar canlı bir şekilde anlatan başka bir belge daha yoktur. Şu aydınlık çağımızda bütün bunları anlamak bize çok zor geliyor doğrusu. Onları tarih gerçekleri olarak kabul etsek de ne kafamızda onlar için yeterli bir anlayış, ne de içimizde kişileriyle bir duygudaşlık buluyoruz.

Bu duygudaşlığı elde etmek isteyen, Everhard elyazmasını yoğun bir dikkatle okumalı, kendini o uzak dünya dramının oyuncularını yerine koymalıdır. Bunu beceren hiç değilse romanı okuduğu sürece o kişilerle birlik olur, düşünce ve duygularını bir dereceye kadar paylaşabilir. Bu özdeşliği sağladı mı, artık Avis’in kahraman kocasına karşı beslediği sevgiyi anlamakla kalmaz, gelmekte olan oligarşinin iğrenç suratını da onlarla birlikte görür gibi oluruz. Öylesine iyi yakıştırılmış adıyla “Demir Ökçe”nin nasıl yavaş yavaş havaya kalktığını ve insanlığın üstüne ansızın basıp ezdiğini tüylerimiz ürpererek birlikte yaşarız. Bu arada öğreniriz ki tarihsel bir ün kazanan Demir Ökçe deyiminin babası da gerçekte Everhard’dır. Yakın zamanlarda bulunan şu elyazmasının bir hizmeti de çoktandır tartışılan bu soruya kesin cevabı vermesidir. Anlaşıyor ki bu Demir Ökçe sözü ilkin George Milford’ca 1912’de yayımlanan “Siz ve Köleler” adlı yergide kullanılmıştır. George Milford önemsiz kışkırtıcılardan biriydi, kendisinin bize öğrettiği gerçek de, sonra Everhard elyazmasının belirttiği gibi, söz konusu kahraman Şikago komününde kurşuna dizilmiş olduğudur. G. Milford anlaşılan Everhard’ın deyimini herhangi bir kamusal söylevde duymuştu. Belki 1912’de yapılan kongre seçimleri sırasında. Everhard’ın

deyimi 1912 baharında bir özel toplantıda kullanmış olduğunu elyazmasından kesin olarak öğrenmiş bulunuyoruz.

Oligarşinin diktatörlüğe davranışı, tarihçilerle filozoflara daha uzun süre gizli baş ağrısı vereceğe benzer. Başka büyük tarih olguları sosyal gelişimde belirli yerlerini kandırıcı nedenleriyle almışlardır. Onlar gerçekten sakınılmaz olgulardı ve bugün astronomlar yıldızların devinimlerini nasıl önceden hesaplıyorlarsa, yetkili toplumbilimciler de bu olguları oluşlarından önce pekâlâ haber verebilirlerdi. Bu başka büyük tarih olguları olmaksızın sosyal gelişim gerçekleşmezdi. İlkel komünizm, kölelik, toprak köleliği, ücret köleliği gelişme yolunda rastlanan kilometre taşlarıydı. Ama Demir Ökçe'nin de tarihte böyle bir kilometre taşı olduğunu kim söyleyebilir? O şimdi bize tarihsel bir sürçme, kendi zamanlarında dünyayı zindan eden sayısız tiranlıklardan birine bir geri düşme gibi gözüküyor. Ne var ki onlar kendi zamanları için zorlu oldukları halde Demir Ökçe hiç öyle değildi, o gereksiz bir zorbalıktı.

Derebeylik ne kerte karanlık olursa olsun, insanlık ondan sakınamazdı. Roma İmparatorluğu denilen merkezi hükümet makinesi parçalanınca yerine ondan başka ne gelebilirdi? Demir Ökçe için tarihsel düzende koyacak yer bulamıyoruz işte: O ne sakınılmazdı, ne gerekli! O tarihin büyük bir kaprisi, bir fantazisi, bir görüntüsü olarak kalacağına benzer. Demir Ökçe kimi aceleci siyaset kuramcılarına uyarıcı bir ders olsun; sosyal oluşumlardan kesin bir dille söz etmenin tehlikesini onlara biteviye hatırlatsın.

O çağın sosyologlarına göre kapitalizm burjuva egemenliğinin en yüksek noktası, burjuva devriminin son olgun meyvasıydı. Bugün biz de bu yargıya katılmaktan başka bir şey yapamıyoruz. Herbert Spenser gibi dev kafalar ve büyük savaşçılar bile kapitalizmin peşinden sosyalizm gelecek sanıyorlardı. Bencil kapitalizmin yıkıntısı üstünde insan kardeşliği çağının çiçekleneceğini düşünüyorlardı. Oysa kapitalizm çağdaş insanların korku dolu gözleri önünde, bugün o çağa geri bakan bizlerin bile tüylerini ürpertecek bir canavar doğurdu: Oligarşi! Oligarşi göz

açıp kapayınca kadar doğmuş, ne olup bittiği anlaşılmadan bir masal devi ürkünçlüğüyle insanlığın karşısına dikilmişti. Nedeni pek derinlerde bir gerçek, şaşkınlık ve dehşet veren bir olay! Everhard elyazmasında okunduğu gibi Demir Ökçe'nin sürekli olacağına o zaman kimse inanmıyordu. Onun devrilip gitmesi devrimcilerin sanısınca ancak birkaç yıl gecikebilirdi. Düşünülmüyordu ki köylü ayaklanması hazırlıksız olmuş, ilk devrim de erken başlamıştı. Ama daha iyi hazırlanan ikinci devrimin de başarısızlıkla sonuçlanacağı kimsenin aklına gelmiyordu.

Avis Everhard elyazmasını, anlaşılan ikinci devrimin son hazırlık günlerinde bitirmişti. Yoksa bu ikinci başarısızlık üstüne bir şey söylememesi anlaşılabilir bir nokta olurdu. Belli bir şey ki Avis yazısını, Demir Ökçe yıkılır yıkılmaz yayınlamak, daha yeni öldürülmüş olan kocasının yaptığı ve giriştiği işlerin halk arasında çabucak bilinmesini sağlamak umuduyla hazırlamıştı. İkinci devrim daha ağır bir Demir Ökçe ile ezilince Avis, kaçmadan ya da Tutma denilen askerlerce yakalanmadan önce Wake Robin Lodge'deki ulu palamut ağacının kovuğuna elyazmasını saklayabilmişti.

Avis üstüne de başka bilgimiz yoktur. Tutmalarca öldürülmüş olmalıdır. Bilindiği gibi bu çeşit yok etmeler üstüne Demir Ökçe hiçbir belge saklamazdı. Elyazmasını telaşla saklayıp kaçmaya davranırken bile Avis Everhard, ikinci devrimin ne müthiş bir bozguna uğrayacağını düşünmemiş olsa gerek. Nasıl düşünebilirdi ki gelecek üç yüz yılın acılarıyla, zulümlerle dolu sapık gelişmesi bir üçüncü, bir dördüncü ve daha birçok devrimi zorunlu kılacak ve bunların hepsi de, bütün dünya işçilerinin son büyük davranışı kesin başarıyı getirinceye değin, kan selleri içinde boğulacaktır. Hele nasıl hayal edebilirdi ki, Ernest Everhard'a olan aşkının belgesi yedi yüz yıl boyunca bir ulu palamut ağacının bağrında uyuyacak da ancak şimdi gün ışığına çıkacak.

Ardis, 27 Kasım 419, İnsan Kardeşliği Çağı.

BENİM KARTALIM

Kocaman çamlarda yumuşak bir yaz rüzgârı mırıldanıyor, Wild-Water nehri yosunlu taşlarda tatlı sesler çıkarıyor. Gün ışığında kelebekler oynuyor ve her tarafta arıların insana uyku veren vızıltıları yükseliyor. Ortalık sesiz ve sakin; halbuki ben burada oturuyor, düşünüyör ve endişeleniyorum. Beni endişeye düşüren, adeta gerçek değilmiş gibi görünen bu sakinliktir. Bütün dünya sakin, fakat bu, fırtınadan önceki sessizlik... Kulaklarımı, bütün hislerimi yaklaştıran bu fırtınanın haberini almak için seferber ediyorum. Ah, vaktinden evvel gelme; fırtına vakitsiz patlak vermese.*

Eğer üzülüyorsam bunda şaşılacak ne var ki; düşünüyör, düşünüyör bir türlü düşüncelerimden kurtulamıyorum. Hayatın gürültüleri içinde o kadar yoğunlaşmıştım ki bugün etrafımdaki sakinlik ve sessizlikten boğulur gibi oluyorum; ölüm ve yıkım fırtınasının ansızın kopacağı düşüncesinden kendimi alamıyorum. Kulağımda işkence görenlerin sesi çınlıyor. Bir zamanlar gördüğüm gibi,** taze ve güzel gençliğin nasıl ezilip parçalandığını bir defa daha görür gibi oluyorum. Gururlu vücutlarından ruhların zorla koparılp gökyüzüne doğru fırlatıldığını görüyo-

* İkinci devrim esas itibarıyla Ernest Everhard'ın bir eseriydi: Avrupa'daki rehberlerle beraber çalışmış olmasına rağmen... Everhard'ın tutuklanması ile gizlice ortadan kaldırılması 1932 yılının en önemli olayıdır. Fakat kendisi devrimi o kadar esassız hazırlamıştı ki, planları şaşırmadan ve geciktirmeden uygulamak arkadaşlarıncaya mümkün olmuştu. Everhard'ın idamından sonra karısı "Wake Robin Lodge"ye, Kaliforniya'daki Sonoma dağlarında ufak bir yazlığa çekilmişti.

** Kuşkusuz burada Şikago komününü kastetmektedir.

rum. İşte kan ve tahrip içinde bir dünya... Ona uzun ve süreli bir rahatlık sağlamak isteyen biz faniler amacımıza böyle varıyoruz.

Öyle yalnızım ki! Olacakları düşünmesem bile, geçmiş olan şeyleri, artık yok olanı, Kartal'ımı düşünüyorum. Yorulmaz kanatlarıyla boşlukta yol alan, yukarıya kendi güneşine, insanlığın büyük davasına doğru uçup giden Kartal'ımı... Hep geleceği bekleyerek böyle bomboş oturamıyorum; kendisi artık göremeyecek olsa bile, bu gelmesini beklediğim onun eseriymiş. O bütün gençlik yılları gibi, bütün hayatını da bu esere verdi. Bu onun eseridir, bunu o yarattı.*

Bu sıkıntı dolu bekleme günlerinde kocamdan bahsetmek istiyorum. Onu tanıyanlar arasında onun karakterini yalnız ben aydınlatabilirim, fakat asil karakteri yine yeterince aydınlatılmış olmaz. O büyük ruhlu bir insandı. Benim aşkıma yavaş yavaş bir feragate dönmüş olsa bile, onun gelecek günleri göremeyeceğini düşündükçe çok ıstırak çekiyorum.

Davamız yarım kalmayacak, çünkü kendisi bu işi büyük bir gayret ve güvenle meydana getirdi. Lanet olsun Demir Ökçe'ye! Altında ezdiği insanlık neredeyse tekrar ayağa kalkacak. İşaret verildiği zaman bütün ezilenler birden ayaklanacak. Dünya tarihi şimdiye kadar böyle bir şey görmedi. Ve çok geçmeden bütün dünyayı saran bir devrim kopacak.** Görüyorsunuz ki olacak şeylerin tesiri altındayım; bütün bunları geceli gündüzlü öyle derin yaşadım ki, artık hiçbir şey gözümün önünden gitmiyor. Ne

---

* Avis Everhard'a olan bütün saygımıza rağmen şurasını işaret edelim: Kocasını ikinci devrimin planını hazırlayan birçok kuvvetli adamlardan yalnızca birisiydi ve bugün başımızı çevirip o zamanı gözden geçirecek olursak, ikinci devrimin Everhard sağ kalsa daha az felakete biteceğini kesin olarak iddia edemeyiz.

** İkinci devrim gerçekten enternasyonal; plan çok büyük, tek bir insanın kafasında meydana gelebilecek kadar büyüktü. Bütün dünya oligarşilerindeki ezilen sınıf ilk işaretle ayaklanmaya hazır. Almanya, İtalya, Fransa ve Avustralya işçi memleketleriydi (sosyalist devletleri). Devrimi korumakla yükümlüydüler. Bunu da yaptılar; lakin ikinci devrim patlayınca Birleşik dünya oligarşileri tarafından birlikte ezildiler. Bu memleketlerdeki sosyalist rejimler de ortadan kalkarak yerlerini oligarşilere bıraktılar.

zaman kocamı düşünsem bütün bunları da beraber hatırlıyorum. O bütün bunların ruhu, bunları onsuz nasıl düşünebilirim!

Evvelce de söylediğim gibi, onun karakterini yalnız ben aydınlayabilirim. Herkes bilir ki kendisi hürriyet için çok yaman çalıştı ve çok üzüldü. Ne yaman çalıştığını ve ne kadar üzüldüğünü yine ben herkesten iyi bilirim. Çünkü bu yirmi yıpratıcı seneyi beraber geçirdik. Onun sabrını, yorulmak bilmeyen gayretini, işine olan sınırsız bağlılığını çok yakından tanırım; işi için en nihayet canını da verdi. Yakında, daha iki ay evvel.

Ernest Everhard'la ilk defa nasıl karşılaştığımızı, onun nasıl büyüdüğünü, nasıl onun bir parçası haline geldiğimi, hayatıma ne kadar büyük bir değişiklik getirdiğini sade bir şekilde anlatmaya çalışacağım. O zaman onu benim gözlerimle görür ve benim tanıdığım gibi tanırırsınız. Yalnız anlatamayacağım kadar özel ve tatlı şeyler hariç!

Onunla ilk kez 1912 Şubatı'nda karşılaştım. Berkley'deki evimizde babamın misafiri olarak akşam yemeğine gelmişti.* Bende ilk bıraktığı izlenimin pek olumlu olduğunu söyleyemem. Yemek esnasında oradaki bir sürü adamdan farksızdı. Salona geçince üzerimde acayip bir etkisi oldu. O gün babamın deyişiyle "papazlar günü"ydü. Ve Ernest bu kilise adamlarının arasına hiç de yakışmıyordu.

Bir kere elbisesi sırtına uygun değildi: Siyah kumaştan ve vücuduna iyi oturmayan, hazır alınmış bir elbise... kendisine hiç yakışmıyordu. Kumaş adaleleri üstünde kabarıyor ve ceket omuzlarda bir labirenti andıran kıvrıntılar yapıyordu. Boynu bir

---

* John Cunnigham, Avis Everhard'ın babası, Kaliforniya'da Berkley'de devlet üniversitesinde profesördü. İhtisası tabii bilimlerde. Keşiflerde bulunan bir bilgin sıfatıyla oldukça şöhreti vardı. En önemli eserleri elektronlara dair incelemeleriyle "*Madde ve Kuvvetin Aynılığı*" adlı kitabıdır. Burada fikir cambazlığının üstüne çıkarak madde ile enerjinin başlangıca doğru gidilince aynı şey olduğunu kesin olarak ispat etmiştir. Bu gerçek kendisinden evvel Sir Oliver Lotge ve başka bilginler tarafından "Radio-Aktivite" başlığıyla anıldıysa da kanıtlanamamıştır.